

Open als het kan, besloten als het moet

In het kader van de Open Access-week werd dit jaar op 26 oktober jl. een seminar gehouden op het Zernikecomplex over het delen van onderzoeksdata: 'Towards sustainable data sharing'. De presentaties en een mooi fotoverslag zijn op de website te vinden. In dit artikel een verslag van de resultaten van een boeiende middag in de herfstvakantie.

“Open als het kan, besloten als het moet.” Natasja Maurits, hoogleraar Klinische Neuro-engineering, kreeg als lid van de stuurgroep van het longitudinale Dutch Dyslexia-project te maken met de wens om onderzoeksdata te delen. Zij onderschrijft dit uitgangspunt. En ze benadrukt dat het inventariseren van de mogelijkheden om onderzoeksresultaten te delen al bij de voorbereiding van een onderzoek meegenomen moeten worden.

Onderzoeksdata goed gearchiveerd

Zo liep het niet bij het Dutch Dyslexia-project. Kinderen met een verhoogd risico op dyslexie werden via MRI-scans jarenlang in de gaten gehouden. Uiteindelijk leverde dit veel meer resultaten op, dan die nodig waren voor het onderzoek. Deze data worden nu klaargemaakt om opgenomen te worden in het data-archief van DANS (Data Archiving and Networked Services).

Het is voor de onderzoekers een geruststelling dat de onderzoeksdata op die manier goed gearchiveerd zijn. Zo heb je als maker meer rendement van je werk. Voor onderzoek waarbij bestaande data hergebruikt worden, ziet Maurits nog wel obstakels. Het vernieuwend karakter van een onderzoeksopzet trekt vaak onderzoeksfinanciers aan. Het is de vraag hoe onderzoek dat gebruik maakt van bestaande data gefinancierd kan worden.

DATA en DANS

Europa ziet met alle mogelijkheden van datamining en snel hergebruik door het MKB onderzoeksdata als het nieuwe goud. Onderzoeksfinanciers verwachten steeds vaker ook een *data management plan*. DANS is er op voorbereid om dit voor verschillende disciplines te ondersteunen. Daarbij kan transparantie van onderzoeksresultaten ook de integriteit van het onderzoek verhogen. Peter Doorn nam deel aan de discussie hierover in de commissie Schuyt. Bij de discussie in Groningen schoof aan het eind van de middag ook Jan de Jeu aan om de resultaten van de middag te kunnen terugkoppelen naar het College van Bestuur van de RUG.

Marien de Bakker, werkzaam bij Ruimtelijke Informatiekunde van de faculteit Ruimtelijke Wetenschappen, zette zich achter de schermen in om deze seminar tot een succes te maken. Hij blikt terug. “Met helaas kleine groep heel goed gediscussieerd over belangrijk onderwerp. We kunnen meer samen en opener dan alleen en gesloten.”

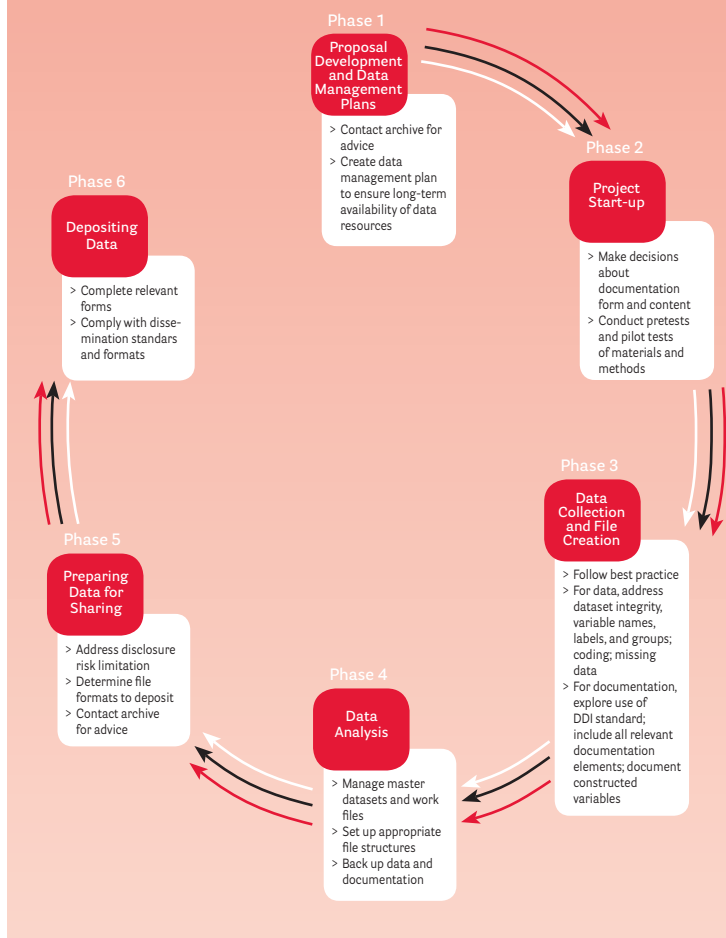
Onderzoeksethiek

De stelling 'Iedere PhD zou een cursus van twee weken moeten krijgen over het delen van onderzoeksdata' leverde de meeste discussie op. Het delen van onderzoeksdata zou onderdeel moeten zijn van het bredere thema van onderzoeksethiek. Ook zou het ingebed kunnen worden in vaardigheidenvakken. Voor scriptiestudenten zou het een goed idee zijn om de mogelijkheid te verkennen dat ze bij hun master-scriptie ook de verzamelde data delen.

DANS heeft een plan om een studentenversie te maken van hun gratis blad E-DATA en Research, een nieuwsbrief over data en onderzoek in de alfa en gammawetenschappen. Bij instructie over het gebruik van bronnen, kan ook de bibliotheek een rol spelen bij bewustwording over de veranderende mogelijkheden voor het delen van onderzoeksdata. 'Teach the teachers' zou een uitgangspunt moeten zijn bij het integreren van dit onderwerp in het onderwijs.

DANS en DATA

Voor kadastragegevens en kaarten besliste de politiek dat ook hier het principe moet gelden dat deze gegevens, die met publiek geld bijeen zijn gebracht, vrij beschikbaar komen. Ben Bruns, die als projectleider verantwoordelijk was voor deze omslag, vertelt dat het uitgangspunt om data vrij te delen leidde tot een andere waardenketen. De vertrouwde contacten met betalende klachten vielen weg. In de plaats daarvan bleken er nieuwe gebruiksmogelijkheden op de kaart te komen. Met een zucht en een glimlach, kijkt hij nu terug om een ingrijpende verschuiving in de dienstverlening, die nog dagelijks tot innovatieve ideeën leidt.

• Meer informatie over DANS: www.dans.knaw.nl

Data zijn hot! Neelie Kroes, de vicepresident van de Europese Commissie en de Europese Commissaris voor de Digitale Agenda, noemde recent onderzoeksdata 'het nieuwe goud'. NWO maakt nu serieus werk van een open data-beleid - na zich eerst hard gemaakt te hebben voor een Open Access-beleid voor publicaties. Een Data Management Plan zal binnenkort een vast onderdeel zijn van ieder onderzoeksvoorstel voor NWO of voor het EU Horizon 2020-programma. De Stapel-affaire leidde tot discussies over onderzoeksfraude met data. In het licht daarvan kwam de commissie Schuyt onlangs met aanbevelingen om zorgvuldig en integer om te gaan met wetenschappelijke onderzoeksgegevens.

Datakeurmerk

Data Archiving and Networked Services (DANS) is een instituut van de KNAW en NWO. DANS stimuleert en ondersteunt blijvende toegang tot digitale onderzoeksdata. Het instituut is opgezet in 2005, maar kan voortbouwen op voorgangers, die teruggaan tot 1964. De oorspronkelijke taak van DANS was dienstverlening aan Geesteswetenschappen en Sociale Wetenschappen, maar meer en meer worden er ook diensten verleend aan andere disciplines (life sciences, geodata etc).

Voor dataverzamelingen, die te groot zijn om bij DANS zelf te archiveren, heeft DANS een datakeurmerk in huis: het DATA Seal of Approval. DANS is partner in een aantal internationale dataorganisaties en Europese Onderzoeksinfrastructuren (zoals CESSDA, CLARIN, DARIAH en LifeWatch), waarmee buitenlandse onderzoeksdata toegankelijk gemaakt worden.

Het elektronisch archiveringssysteem (EASY) van DANS stelt wetenschappers in staat om op een makkelijke manier data te delen en te hergebruiken. Steeds vaker biedt DANS de mogelijkheid om datasets te koppelen aan publicaties en andere onderzoeksgegevens. Hierdoor ontstaan verrijkte publicaties van 'data in context'. De archieven van DANS bevatten rond de 1000 datasets van Groningse onderzoekers. Veel hiervan zijn afkomstig van Archeologie.

Betere toegang tot onderzoeksdata

DANS heeft duidelijke overeenkomsten voor onderzoekers, die hun data willen deponeren in het archief van DANS. Ook biedt DANS aanvullende diensten aan, zoals data reviews door gebruikers. Als onderdeel van haar missie ondersteunt DANS het Open Access-principe, maar gelijker tijd erkent DANS dat niet alle data zonder voorwaarden vrij beschikbaar kunnen worden gemaakt. Daarom hanteert DANS het uitgangspunt 'Open als het kan, besloten als het moet'. Gedreven door data, zorgt DANS ervoor dat toegang tot onderzoeksdata steeds beter wordt, deels door haar dienstverlening en deels door mee te doen in (internationale) datafaciliteiten en -netwerken.

Peter Doorn van DANS, Dutch Archiving and Networked Services, verzorgde deze key-note speech.